

ELLA FITZGERALD // ARETHA FRANKLIN

Két fekete királynő

KOVÁCS GELLÉRT

KÉT ZENEI DOKUMENTUMFILM. AZ EGYIK TÁVOLSÁGTARTÓ TISZTELETTTEL FELÖLTÖZTETETT, A MÁSIK A GOSPEL EREJÉVEL LEMEZTELENÍTETT ALKOTÁS.

V iszonylag ritkán kerül a magyar mozikba zenei témájú dokumentumfilm – most szinte egyszerre, ha úgy tetszik, egymás riválisaként ismerkedhetünk meg a zenetörténeti jelentőségű énekesnő, Ella Fitzgerald életével egy hagyományos szerkezetű alkotásban – míg a másik mozi tulajdonképpen egy kalandos sorsú, sosem látott koncertfilm: Aretha Franklin életének tán legkülönlegesebb fellépésének megrázó lenyomata.

Az első az „egyszerűbb” eset: Leslie Woodhead rendezése klasszikus életrajzi dokumentumfilm: sztorizgató, archív bejátszásokban bővelkedő, műfajilag rokon követőket, valamilyen módon érintett, rajongó hírességeket megszólaltató, igencsak korrekt munka, amely tisztességesen végigköveti Fitzgerald a huszadik század nagy részén vé-

gigívelő pályáját. S ahogy az ilyenkor legtöbbször lenni szokott, a megszólalók meghatódott nyilatkozatai a zenei, képi, életrajzi információkat többször is aláhúzzák, vagyis továbbhangsúlyozzák. Igaz, azokat is lekötheti a film, akik behatóbban ismerik az afroamerikai kultúra egyik legfontosabb zenei ikonjának életét, elvégre Woodhead profizmusa, a Fitzgeraldról beszélő, híres emberek névsora valóban imponáns – ám igazán érdekes fókuszot még az sem ad a *Just One of Those Things*-nek, hogy az énekesnő fia, Ray Brown Jr. is mesél édesanyjáról. S az is csak kissé emeli egy ügyesen szerkesztett, mozgóképes, nem bántóan sekélyes Wikipédia-szócikk színvonala fölé a látottakat, hogy az idén, pár hónappal századik születésnapja előtt elhunyt,

„Tiszta erővel merít el a gospel világában”

(Amazing Grace – Aretha Franklin)

legendás táncosnő, Ella Fitzgerald kortársa, Norma Miller ebben a filmben látható kamera előtt tán utoljára.

Az *Amazing Grace* viszont egészen kivételes produkció: a mozirajongóknak (és persze a zenebolondoknak is) eleve izgalmas egy olyan film, amelyről sokáig azt kellett hinnünk, sosem láthatjuk. Aretha Franklin, a már akkor világsztárként ünnepelt diva 1972-ben adott lemezfelvétellel egybekötött koncertet a New Temple Missionary Baptista Imaházban, ám Sydney Pollack hiába rögzítette stábjával filmre is az előadást, máig tisztázatlan okokból nem használtak csapókat (talán mert diszkréten szerettek volna forgatni), így a kor technikai adottságai nem adtak lehetőséget arra, hogy tökéletesen egymásra illessék a képet és a hangot. 2008 környékén aztán egy producer, Alan Elliot elővette a tekeréseket, s megoldotta a feladatot, ám Franklin nem adott engedélyt arra, hogy még életében nagyközönség elé kerülhessen – halála után azonban a családja belegyezett. És csak hálásak lehetünk nekik, mert egyfelől ebben a mindenféle hozzáadott kommentár nélküli, csodásan vágott és fényképezett filmben esszenciálisan ott van minden, amit Aretha Franklin muzikáltságáról, belső hajtőerejéről tudni érdemes, másrészt őszinte, szinte nyers miliőábrázolásának felbecsülhetetlen értékű részletgazdagsága olyan tiszta erővel merít el minket a *gospel* világába, amely túlzás nélkül letaglózhatja a befogadót. Franklint nem csak, mint zseniális sztárt láthatjuk a New Temple Missionary-ban, hanem mint sorsáért hálás, átszellemült, megrendült embert is, aki hite szerint, s ösztönösen is igyekszik valamit visszaadni teremtőjének abból, amit kapott. És bizony azokat is spirituális örömben részesítheti, akiktől esetlegesen távol áll bármiféle vallásos szertartás. Az *Amazing Grace* ezért hát jóval több, mint egyszerű koncertfilm – nem csak azért, mert közel 50 évet kellett várnunk rá, hogy élvezhessük.

ELLA FITZGERALD: JUST ONE OF THOSE THINGS (2019) Feliratos. – Rendezte: Leslie Woodhead. Forgalmazó: Pannonia Entertainment. 90 perc.
ARETHA FRANKLIN: AMAZING GRACE – A SZERETET HANGJÁN (2018) – Rendezte: Allan Elliot és Sydney Pollack. Forgalmazó: ADS Service. 89 perc.

